

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 1 ได้แก่จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 122 คน และครูผู้สอนจำนวน 506 คน รวมเป็นตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 628 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาและคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ การสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครูระดับประถมศึกษา แบบสอบถามฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีใช้ตัวอย่างประชากรจำนวน 20 ท่าน จากนั้นได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบให้เติมคำลงในช่องว่าง ตามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในด้านความรู้ ทักษะ มนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตัวเองและการ

เป็นตัวของตัวเอง บุคลิกภาพ ความประพฤติทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม และการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย และในตอนท้ายของส่วนที่ 2 เป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่ทางคมนาคมสะดวก ส่วนโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ผู้วิจัยได้ขอให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถามให้ แล้วผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอด้วยตนเอง แบบสอบถามแจกไปทั้งหมด 680 ชุด ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 628 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.35

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีนำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูระดับประถมศึกษา ต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็น ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามแบบปลายเปิด ใช้วิธีหาค่าร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลของการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าชาย โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนครูเป็นหญิงมากกว่าชาย

2. วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากกว่าวุฒิการศึกษาระดับอื่น

3. อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี โดยผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี ส่วนครูส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี

4. ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสิทธิภาพในการทำงานระหว่าง 6 - 10 ปี โดยผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีประสิทธิภาพในการทำงานระหว่าง 16 - 20 ปี ส่วนครู ส่วนใหญ่ มีประสิทธิภาพในการทำงานระหว่าง 6 - 10 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและของครูระดับประถมศึกษา ต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ แบบมาตราส่วนประเมินค่า เกี่ยวกับคุณลักษณะในค่านต่าง ๆ ทั้ง 8 ค่าน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ

1. ค่านความรู้ (จำนวนคำถามทั้งหมด 13 ข้อ)

จากตารางที่ 8 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอค่านความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทุกเรื่อง สอดคล้องกันคือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.25, 4.19$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรประถมศึกษา และมีความรู้ในวิธีการวัดผลและประเมินผลการศึกษา อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55, 4.54$ ตามลำดับ) สำหรับความคิดเห็นของครู ส่วนใหญ่ ตรงกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน คือ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.41$)

2. ค่านทักษะ (จำนวนคำถามทั้งหมด 8 ข้อ)

จากตารางที่ 9 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอค่านทักษะ สอดคล้องกันคือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.30, 4.19$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความสามารถในการนิเทศการศึกษา อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) สำหรับความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความสามารถในการนิเทศการศึกษา และมีความสามารถในการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.33$ เท่ากัน)

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ (จำนวนคำถามทั้งหมด 11 ข้อ)

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกันคือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.17, 4.13$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42, 4.38$ ตามลำดับ)

4. ด้านการเป็นผู้นำ (จำนวนคำถามทั้งหมด 10 ข้อ)

จากตารางที่ 11 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านการเป็นผู้นำ สอดคล้องกันคือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.11, 4.06$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.32, 4.25$ ตามลำดับ)

5. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง (จำนวนคำถามทั้งหมด 7 ข้อ)

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง สอดคล้องกันคือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.29, 4.13$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$) สำหรับความคิดเห็นของครู ส่วนใหญ่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีสัจจะและซื่อตรง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$)

6. ด้านบุคลิกภาพ (จำนวนคำถามทั้งหมด 20 ข้อ)

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านบุคลิกภาพ สอดคล้องกันคือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.02, 3.98$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความขยันขันแข็งและกระตือรือร้นในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.34, 4.28$ ตามลำดับ) เป็นที่น่าสังเกตว่า ความคิดเห็นทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง รูปร่างหน้าตาดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เท่านั้น ($\bar{X} = 3.16, 3.06$ ตามลำดับ)

7. ด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจริยธรรม (จำนวนคำถามทั้งหมด 19 ข้อ)

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกัน คือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.29, 4.21$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.49$ เท่ากัน) สำหรับความคิดเห็นของครู ส่วนใหญ่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีความซื่อสัตย์สุจริต และรักษาความลับของครูและเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.44, 4.43$ ตามลำดับ)

8. ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย (จำนวนคำถามทั้งหมด 11 ข้อ)

จากตารางที่ 15 พบว่า ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย สอดคล้องกัน คือ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.23, 4.13$ ตามลำดับ)

ส่วนใหญ่ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง มีการยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้จักรักษาความลับของทางราชการ อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52, 4.57$ ตามลำดับ) สำหรับ ครูส่วนใหญ่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง รู้จักรักษาความลับของทางราชการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.48$)

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามตอบอย่างเสรี

1. ความคิดเห็นทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ อำเภอ

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่อง
มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความสามารถมาก และสาคิการสอนให้ดูได้ มากที่สุด คือ ร้อยละ
42.11 รองลงไป ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ ออกเยี่ยมโรงเรียน
เพื่อช่วยโรงเรียนแก้ปัญหาต่าง ๆ แล้วติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ คือ ร้อยละ 40.79 จำนวน
น้อยที่สุด คือ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีฐานะดีพอสมควร คือ ร้อยละ 1.32

2. ความคิดเห็นทั่วไปของครู เกี่ยวกับคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอ

ครูส่วนใหญ่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะในเรื่องต่าง ๆ ตรง
กับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน คือ มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความสามารถมาก และ
สาคิการสอนให้ดูได้ มากที่สุด คือ ร้อยละ 69.23 รองลงไป ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์
อำเภอ ออกเยี่ยมโรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ และร่วมกิจกรรมกับ
โรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ คือ ร้อยละ 67.13 จำนวนน้อยที่สุด คือ ต้องการให้ศึกษา
นิเทศก์อำเภอ เป็นโสด และหน้าตาดี คือ ร้อยละ 1.40

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับประถมศึกษา พบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน
และครู มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านต่าง ๆ ทั้ง 8 ด้าน สอด
คล้องกันคือ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ทุกด้าน ดังจะแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อคุณลักษณะแต่ละด้าน ดังนี้

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของครู
1. ด้านความรู้	4.25	4.19
2. ด้านทักษะ	4.30	4.19
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.17	4.13
4. ด้านการเป็นผู้นำ	4.11	4.06
5. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็น ตัวของตัวเอง	4.20	4.13
6. ด้านบุคลิกภาพ	4.02	3.98
7. ด้านความประพฤติทางศีลธรรมและ จริยธรรม	4.29	4.21
8. ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชา ธิปไตย	4.23	4.13

จากผลของการวิจัยจึงกล่าวได้ว่า คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอที่สำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับประถมศึกษา ควรจะประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ทั้ง 8 ด้าน อภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทุกเรื่อง อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.25, 4.19$ ตามลำดับ) ที่สำคัญคือคุณลักษณะในเรื่อง มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ วินัย เกษม เศรษฐ์ ที่ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความคาดหวังของบุคคลในสังคมการศึกษา คือ เป็นผู้บริหาร ให้คำปรึกษาหารือ ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นที่พึ่งของครูในการช่วยเหลือในด้านวิชาการต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์ทุกคนอย่างน้อยจะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้¹ และศึกษานิเทศก์คือ ผู้พัฒนา และผู้ใช้หลักสูตร ในระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้อง

¹ วีระ ตันตระกูล และคณะ, คู่มือสอบคัดเลือกศึกษานิเทศก์อำเภอและกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, หน้า 121 - 122.

กับความจำเป็น สอดคล้องกัน ให้อำนาจเป็นหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมมากที่สุด¹ ตามความคิดเห็นของผู้วิจัย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอควรมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร ประถมศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อศึกษานิเทศก์อำเภอจะได้สามารถเป็นผู้นำการใช้หลักสูตร ให้อำเภอ ปรึกษา ให้ออแนะนํา และอื่น ๆ แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมอย่างแท้จริง

คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านความรู้ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งคือ มีความรู้ในวิธีการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ซึ่งคุณลักษณะเรื่องนี้ ตรงกับแนวความคิดของ กวินน์ (Gwynn) ที่กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ต้องมีความรู้ในทางการวัดผลและประเมินผลการศึกษา อย่างแท้จริง² การวัดผลและประเมินผลการศึกษา เป็นการเก็บข้อมูลความจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอน ว่าได้ผลอย่างไร สิ่งใดประสบผลสำเร็จ สิ่งใดบกพร่อง ฯลฯ แล้วนำผลที่ได้มา เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของครู และการเรียนของนักเรียน จากผลการวิจัยของ วลัยภา อารีรัตน์ พบว่า ครูประจำชั้นประถม มีปัญหาในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน . . . การเลือกเครื่องมือการวัดผลการเรียน ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด . . .³ ศึกษานิเทศก์อำเภอผู้ซึ่งมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรึกษา และช่วยเหลือครู เกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง จึงควรต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการวัดผลและประเมินผลการศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อจะได้สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษา และช่วยเหลือครูได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

¹ วีระ ตันตระกูล และคณะ, คู่มือสอบคัดเลือกศึกษานิเทศก์อำเภอและกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, หน้า 121 - 122.

²

John Minor Gwynn, Theory and Practice of Supervisor, pp. 27 - 33.

³ วลัยภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า จ.

2. คำนวณทักษะ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ ทุกเรื่อง อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.30, 4.19$ ตามลำดับ) ที่สำคัญคือ มีความสามารถในการนิเทศการศึกษา ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ ชารี มณีศรี ที่กล่าวไว้ว่าศึกษานิเทศก์ควรมีความรู้ในหลักการนิเทศเป็นอย่างดี¹ และยังตรงกับแนวความคิดของ วีระ คันตระกูล และคณะ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอควรมีความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่องานนิเทศ การนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอ จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นสำคัญ² ศึกษานิเทศก์อำเภอจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถโน้มน้าวให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานตามที่ได้รับการนิเทศได้ ทั้งช่วยให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นและเข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษา การทำแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน และการจัดทำสื่อการเรียนต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

คุณลักษณะค่านวณทักษะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีความสามารถในการให้คำปรึกษา ซึ่งความคิดเห็นนี้ตรงกับแนวความคิดของ ชารี มณีศรี อีกเช่นกัน ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ที่ดีควรให้คำแนะนำและเป็นที่ยอมรับของครูได้เป็นอย่างดี³ และยังตรงกับความเห็นของ ประชุมสุข อาชาวารุง ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ที่ดีควรมีความสามารถแนะนำครูให้สามารถแก้ปัญหาเองได้⁴ แสดงว่า ทั้งนักการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู มีความเห็นตรงกันว่า ผู้ที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ควรมีความสามารถในการให้คำปรึกษา เพื่อจะได้สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และสามารถชี้แนวทางให้ครูได้

3. คำนวณมนุษยสัมพันธ์ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.17, 4.13$ ตามลำดับ) มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญ

¹ ชารี มณีศรี, การนิเทศการศึกษา, หน้า 63.

² วีระ คันตระกูล และคณะ, คู่มือสอบคัดเลือกศึกษานิเทศก์อำเภอและกิ่งอำเภอสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, หน้า 3.

³ ชารี มณีศรี, การนิเทศการศึกษา, หน้า 63.

⁴ ประชุมสุข อาชาวารุง, คู่มือศึกษานิเทศก์, หน้า 24 - 27.

ที่จะช่วยให้การติดต่อประสานงาน และการดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ไปสู่จุดหมายปลายทางที่วางไว้ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่สำคัญคือ ยอมรับทั้งความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งตรงกับแนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น วิจิตร (ธีระกุล) วรุศบางกูร และคณะ ได้เสนอหลักเกณฑ์สำคัญในการจัดการนิเทศว่า ต้องรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู แล้วนำมาพิจารณาร่วมกัน และต้องยอมรับนับถือบุคลากรที่ร่วมงานในโรงเรียนนั้น ๆ และแสดงให้เห็นว่าเขามีความสำคัญในสถานศึกษานั้น ๆ ด้วย¹ และ ประชุมสุข อาชวอรุณ ได้ให้ความเห็นว่า ศึกษา นิเทศควรยินดีรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ เต็มใจที่จะเรียนรู้จากผู้อื่น² แสดงว่าศึกษานิเทศก์ที่ดีตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักการศึกษา ที่ว่า ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้ด้วย

4. ด้านการเป็นผู้นำ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีคุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำทุกเรื่อง อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.11, 4.06$ ตามลำดับ) ที่สำคัญคือ มีความคิดสร้างสรรค์ แสดงว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ และนำนวัตกรรมทางการศึกษามาเผยแพร่ให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูทราบ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงใช้ในการเรียนการสอนต่อไป ความคิดเห็นนี้ตรงกับความคิดเห็นของ สุรินทร์ สรสิริ ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ ควรมีความคิดสร้างสรรค์³ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในวงการศึกษาและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า ศึกษานิเทศก์อำเภอในฐานะผู้นำการศึกษา จึงควรเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างยิ่ง

¹ วิจิตร (ธีระกุล) วรุศบางกูร และคณะ, การนิเทศการศึกษา, หน้า 22 - 23.

² ประชุมสุข อาชวอรุณ, คู่มือศึกษานิเทศก์, หน้า 24 - 27.

³ สุรินทร์ สรสิริ, "หลักการนิเทศการศึกษา," คู่มือนิเทศการศึกษา 2508,

5. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง ทุกเรื่อง อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.20, 4.13$ ตามลำดับ) คุณลักษณะที่สำคัญคือ กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผล ว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเองมีความคิดเห็นต่อเรื่องต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ของครู การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ว่ามีข้อบกพร่องควรปรับปรุงแก้ไข หรือ มีข้อดี ควรส่งเสริมและพัฒนาอย่างไร เพื่อโรงเรียนจะได้นำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการศึกษาให้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษายิ่งขึ้น

คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ คุณลักษณะในเรื่อง มีสัจจะ และซื่อตรง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะศึกษานิเทศก์อำเภอในฐานะเป็นผู้นำการศึกษา เป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือครูในเรื่องต่าง ๆ จึงควรมีสัจจะ และซื่อตรง เพื่อให้ครูเกิดความเชื่อถือ มอบความไว้วางใจ ยอมรับนับถือ และเกิดความศรัทธาในตัวศึกษานิเทศก์ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

6. ด้านบุคลิกภาพ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X} = 4.02, 3.98$ ตามลำดับ) ที่สำคัญคือ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีความขยันขันแข็งและกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งความคิดเห็นนี้ตรงกับความคิดเห็นของ สาย ภาณุรัตน์ ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ในฐานะเป็นผู้นำการศึกษา ควรมีลักษณะความเป็นผู้นำ คือ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานต่างๆ เนื่องจากกรณีเทศการศึกษาก็จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความเอาจริงเอาจังและความกระตือรือร้นของศึกษานิเทศก์อำเภอที่จะปฏิบัติและติดตามผลงานด้วย ดังนั้นศึกษานิเทศก์อำเภอที่ดีจึงควรมีคุณลักษณะเรื่องนี้เป็นประกอบเป็นส่วนสำคัญด้วย

¹สาย ภาณุรัตน์, "กรณีเทศการศึกษา," ภูมิอนิเทศการศึกษา 2508,

7. ด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจริยธรรม ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจริยธรรม อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 4.29, 4.21$ ตามลำดับ) ศึกษานิเทศก์อำเภอ จึงควรมีความประพฤติที่ดี ที่สำคัญคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความยุติธรรม ซึ่งความคิดเห็นนี้ตรงกับความคิดเห็นของ ภิญญู สาธร ซึ่งได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ในฐานะเป็นผู้นำที่ดี ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความยุติธรรม¹ ศึกษานิเทศก์อำเภอจึงควรเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างแก่ครูได้ และเป็นที่เชื่อถือ ทรูไว้วางใจ และเป็นที่พึ่งของครูในการตัดสินใจ และจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยความยุติธรรม

คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ รักษาความลับของครูและเพื่อนร่วมงาน แสดงว่า ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ รักษาความลับบางอย่างของครูด้วย ซึ่งศึกษานิเทศก์อำเภอต้องมีสำนึก และรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควรเปิดเผย ครูจึงจะเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจ และเมื่อมีปัญหา หรือข้อข้องใจต่าง ๆ ครูก็จะกล้าถาม กล้าขอความช่วยเหลือ ศึกษานิเทศก์อำเภอก็จะเข้าใจครูมากขึ้น และสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการของครูยิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษา ก็จะประสบผลสำเร็จมากขึ้นด้วย

8. ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีคุณลักษณะด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 4.23, 4.13$ ตามลำดับ) ที่สำคัญคือ ศึกษานิเทศก์อำเภอต้องมีการยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพราะประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ศึกษานิเทศก์อำเภอในฐานะเป็นข้าราชการ และเป็นผู้นำการศึกษาในท้องถิ่น และเป็นผู้เผยแพร่วิชาการความรู้ต่าง ๆ จึงสมควรอย่างยิ่งที่ ศึกษานิเทศก์อำเภอต้องมีการยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อศึกษานิเทศก์อำเภอจะได้ไม่เผยแพร่ความคิดที่ผิดแนวทางจากนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ รู้จักรักษาความลับของทางราชการ เพราะ ศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นข้าราชการที่ต้องทำงานร่วมกับผู้ใหญ่และร่วมกับครู ศึกษานิเทศก์อำเภอ

¹ ภิญญู สาธร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 166 - 167.

จึงต้องเป็นผู้ที่รักษาความลับต่าง ๆ ของทางราชการได้ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหายแก่ทางราชการ และช่วยให้การดำเนินงานบางอย่างเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น เรียบร้อย ไม่มีผลเสียหายเกิดขึ้นแก่ทางราชการ

สำหรับความคิดเห็นทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความสามารถมาก และสาคิการสอนให้ดูได้ ศึกษานิเทศก์อำเภอควรออกเยี่ยมโรงเรียน เพื่อช่วยโรงเรียนแก้ปัญหา ให้คำปรึกษา และร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการศึกษานิเทศก์อำเภอ ที่มีคุณภาพดีมาก คือ มีทั้งความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถที่จะช่วยเหลือโรงเรียน และเป็นที่พักของครูได้อย่างแท้จริง ผู้บริหารโรงเรียนและครูไม่ต้องการศึกษานิเทศก์อำเภอที่ดีแต่พูด ไม่กล้าแสดงออก ทำงานไม่เป็น ปล่อยให้ครูทำงานและแก้ปัญหาหากันเองตามลำพัง

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องการศึกษานิเทศก์อำเภอ ที่มีคุณลักษณะด้านความรู้ ทักษะ มนุษย์สัมพันธ์ การเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง บุคลิกภาพ ความประพฤติทางศีลธรรมและจริยธรรม และการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย สอดคล้องกันอยู่ในเกณฑ์มาก ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แต่เดิมโรงเรียนระดับประถมศึกษาถูกปล่อยปละละเลยในการนิเทศการศึกษา มาช้านาน เนื่องจากไม่มีศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรง มีแต่ศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษาทำหน้าที่ควบคุม ดูแล เท่านั้น ไม่ได้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาอย่างเต็มที่ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูจึงต้องจัดการศึกษาและแก้ปัญหาต่าง ๆ กันเอง โดยขาดผู้นำ ให้คำปรึกษา ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอขึ้น เพื่อทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในระดับอำเภอโดยตรง ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู จึงต้องการศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีคุณลักษณะที่ดีทุกด้าน อยู่ในเกณฑ์มาก ดังกล่าวแล้ว ศึกษานิเทศก์อำเภอโดยทั่วไป จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วอย่างยั้ง เพื่อจะได้สามารถปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีข้อที่จะเสนอแนะ ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษา ในระดับ ประถมศึกษาบรรลุถึงเป้าหมาย ฉะนั้น การคัดเลือกบุคคล เพื่อทำหน้าที่นิเทศการศึกษาใน ระดับประถมศึกษาในตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอ ควรจะได้พิจารณาคุณลักษณะของผู้ที่จะออกไปนิเทศการศึกษา ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านความรู้
2. คุณลักษณะด้านทักษะ
3. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์
4. คุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำ
5. คุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง
6. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
7. คุณลักษณะด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจริยธรรม
8. คุณลักษณะด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

2. ศึกษานิเทศก์อำเภอโดยทั่วไป ควรจะได้พิจารณาคุณลักษณะของตัวเอง และพยายามปรับปรุงให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในทุก ๆ ด้าน ดังกล่าวมาแล้ว

3. การวิจัยที่ควรจะศึกษาต่อจากการวิจัยฉบับนี้คือ การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ โดยมีกลุ่มตัวอย่างหลาย ๆ กลุ่ม และปรับปรุงแบบสอบถาม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาได้ทุกเรื่อง และเพ่งเล็งถึงความชัดเจนของภาษา และแบบสอบถามควรจะทำในหลายรูปแบบ